

BRÂNDUȘA ZAIȚA SILVESTRU: „Să stăpânești arta de a te face invizibil“

□ În 1995 s-au aniversat cincizeci de ani de la înființarea Teatrului „Țândărică“. Istoria acestui loc o cunoașteți îndeaproape, momentele sale memorabile împrumutându-și strălucirea și de la harul și iscusința dumneavoastră. Lista spectacolelor la a căror reușită ați contribuit – ca actor, asistent de regie, regizor – este foarte lungă și își are, dacă nu mă înșel, primele repere în 1951.

■ Teatrul „Țândărică“ s-a înființat practic în 1949, iar eu sunt angajată din 1950. Am intrat foarte devreme în Teatrul „Țândărică“, nici nu împliniseram 15 ani. Am început dintr-o joacă, la vârsta păpușilor, și apoi condițiile politice, sociale m-au obligat să mă angajez aici, urmând ca, într-un fel, să fiu capul familiei. Tatăl meu a fost arestat și ținut opt ani în închisoare, pentru că fusese primar la Botoșani, cu mult timp în urmă.

□ Cum vă simțiți azi, când s-au adunat atâtea „clipe de viață“, imagini, impresii, turnee, spectacole – o sumă de lumi pe care nu orice om are șansa să le străbată?

■ Sunt mulțumită cu locul pe care l-am câștigat prin muncă și prin admirația spectatorilor.

□ În gesturile și modul dumneavoastră de a interpreta se distilează o serie întregă de experiențe. Ce întâlniri importante v-au marcat începuturile atât de timpurii ale carierei?

■ Am colaborat la mai multe spectacole cu regizoarea Margareta Niculescu. Din punct de vedere artistic, era un om extraordinar. Și cred că a rămas așa. Nu înțeleg de ce, după ce a plecat din România, n-a mai vrut să facă regie de teatru de păpuși. A mai creat la Oslo două spectacole, după care activitatea ei s-a întrerupt. Când a venit în vizită în România, mi-am exprimat părerea că e păcat ca un asemenea talent și o asemenea minte scilicet să nu producă în continuare, dar ea mi-a răspuns că acum este vremea oamenilor mai tineri, cu o concepție mai modernă despre spectacol. Montările clasice nu sunt însă nicicum desuete, cred eu. Dacă este bine făcut, un spectacol e tot timpul valabil și m-am convins de asta chiar cu ocazia recitalului meu **Coțofana hooță**. Atunci când este solid articulată, o montare poate fi receptată de toate vârstele, de oameni foarte diferiți. E un adevăr care a fost probat și de turneul în Singapore. Sigur, acesta e un recital practic fără text, are doar muzică și sunete onomatopice care produc o atmosferă plină de culoare, ritmată, imaginativă, dar și o parte din hazul spectacolului.

□ Meseria de actor-păpușar este una plină de taine. Cum reușiți să le comunicați studenților dumneavoastră de la Academia de Teatru și Film?

■ Trebuie să vă spun că e o muncă dură. Rezultatele se văd doar atunci când stăpânești și mișcărilor fine care însuflețesc păpușa, dar și un tip de comunicare foarte nuanțat. Stărnești reacții în public, și cu această încărcătură de aplauze, râsete, strigăte, bucurie trebuie să mergi mai departe, să continui povestea. În aparență, lucrurile sunt ușoare, ca în joacă, însă efortul fizic este cu totul deosebit, iar talentul actoricesc, temperamentul trebuie să aibă relief. Fără disciplină, fără o muncă susținută, fără o străduință de bijutier în cizelarea detaliilor, fără studiu individual nu se poate căpăta siguranța care personalizează o păpușă, o mască și îi dă viață. Trebuie să stăpânești arta de a te face invizibil, făcând personajul vizibil și

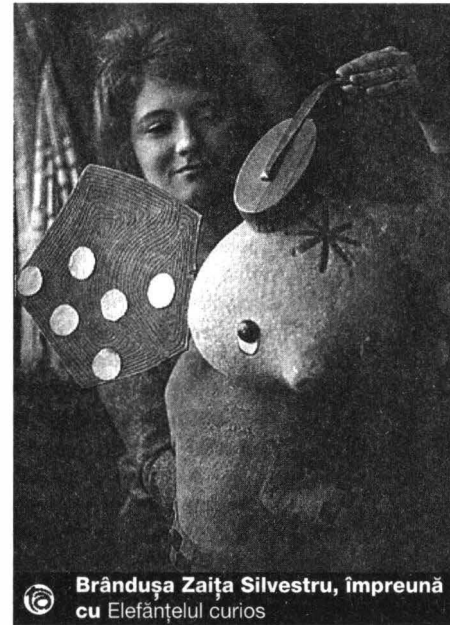
adevărat, convingător pentru un public care nu admite falsul. Până când studenții capătă experiență, până când reușesc să descopere ce e o păpușă, cum e făcută, cum trebuie să o miște (fiindcă fiecare păpușă are personalitatea ei și nu vrea să se miște decât într-un anumit fel) curge un timp al explorărilor, al curiozității, care îi apropie de misterul meseriei. Fiecare material cere un anumit stil de mânăuire, are o flexibilitate și o căldură proprie. Din păcate, facultatea nu ne oferă prea multe mijloace prin care să putem confecționa păpușile. Studenții aduc de acasă materiale sau le cer de la centre de croitorie, își fac cumva rost de lucrurile pe care nu le au la dispoziție, deși le sunt atât de necesare. De fapt, așa am procedat în primul an de înființare a secției de păpuș-marionete... Ne-am dus în câteva centre de croitorie și am obținut materiale. Acum, aproape cu fiecare an l procedăm identic: le cerem să-și găsească singuri lucrurile obișnuite, absolut necesare însă pentru realizarea păpușilor.

□ Trebuie să găsească treaptă cu treaptă aparențele păpușii, înainte de a porni în căutarea duhului ei.

■ Așa este. Studenții au foarte mult de muncit după aceste etape preliminare. În general, sunt copii foarte serioși. Însă după anul III, când încep să aibă dreptul de colaborare, se ocupă mai mult de asta decât de teme din facultate. Le mai scade puțin entuziasmul și mai ales forța de muncă, pentru că sunt extrem de solicitați. Se descoperă că sunt talentați, majoritatea „fac“ voci pentru desene animate, apar în clipuri – și „pe viu“, și cu păpuși. Sunt încântată că reușesc să-și găsească acest dever, numai că trăiesc și îngrijorarea că nu mai au elanul, dorința de a atinge un stil personal, de a-și experimenta posibilitățile, de a-și inventa și exprima limbajul propriu. Există perioade de maximă solicitare, dar, dincolo de ele, sigur că realele calități nu se tocesc, nu se epuizează. Seriozitatea lor e probată și în spectacolele pe care le realizează acum, ca angajați ai Teatrului „Țândărică“.

□ Să ne întoarcem acum la cariera dumneavoastră scenică, la rolurile din atâtea spectacole a căror amintire nu s-a estompat – Elefântelul curios (1963), Cele trei neveste ale lui Don Cristobal (1965), Gulliver în țara păpușilor (1966), Peter Pan (1971), Sânziana și Pepelea (1974), Puiul (1978) – și la care ați semnat și regia.

■ Înainte de acestea, în 1957, a fost și **Micul Muck**, un rol foarte frumos, pe care l-am iubit foarte mult. Montarea era realizată de Miron Niculescu. Cu un an înainte fusesem Vera din **2-0 pentru noi**, în regia lui Renée G. Silviu – un spectacol pentru adulți, care a avut un imens succes. După aceea, teatrul nostru n-a mai reușit să aducă spectatori atât de mulți – poate doar la „Nocturne“. Dar acest **2-0 pentru noi**, jucat la sala „Orfeu“, deci într-un spațiu de mare capacitate – cam 600 de locuri – era foarte reușit și „prindea“ la public. Renée G. Silviu a

Brândușa Zaița Silvestru, împreună cu Elefântelul curios

fost de fapt cea a cărui trupă s-a unit cu Teatrul „Țândărică“ la câțva timp de la înființarea acestuia. Avea o trupă de păpuși într-un spațiu aflat în apropierea actualului magazin „Victoria“. Eu n-am cunoscut-o atunci, dar am ajuns practic eleva ei când a venit la „Țândărică“. M-a învățat cum să mănuiesc păpușile, cum să creionez un rol. Toți cei care au urmat cursul ei au devenit personalități, directori de teatre, regizori; Horia Davidescu, Kovács Ildikó au studiat cu Renée G. Silviu și cu Marietta Sadova – cea care ne-a învățat cum să vorbim, cum să descoperim forța și expresivitatea vocii. În plus, Margareta Niculescu era o directoare excepțională. În continuare avem șansa unui om foarte generos și sufletist – Mihaela Tonitza Iordache –, care e gata întotdeauna să răspundă la orice propunere, și se pare că acest lucru diversifică munca noastră.

□ **Ați colaborat cu foarte mulți regizori: Nicolae Massim, Ștefan Lenkisch, Cătălina Buzoianu, Alexandru Tocilescu, Silviu Purcărete, Cristian Pepino, Victor Ioan Frunză...**

■ Cu Victor Ioan Frunză am făcut un recital în 1984: **Arvinte și Pepelea** de V. Alecsandri. Din păcate, a trebuit să renunț la el. Îmi solicita prea mult vocea. Efortul de a-mi transforma atât de des glasul pe durata unei ore mi-a creat neplăceri. Am avut trei pareze vocale și atunci, decât să-mi pierd glasul pentru totdeauna, am renunțat, cu regret, la spectacol.

□ **Chiar și momentele dificile pot iradia o discretă aură de nostalgie. Ce alte întâlniri fixează repere ale carierei?**

■ Am colaborat cu David Esrig, care a început la noi un spectacol despre Adam și Eva, cu Sică Alexandrescu – era vorba de un Gogol, dar nici acest proiect nu s-a finalizat. Cu Massim am lucrat mai multe spectacole, printre care și **Gulliver în țara piticilor**. Aveam avantajul de a fi frumoasă, eram foarte tânără și mă simțeam impresionată când copiii veneau și de câte treizeci de ori, erau în sală în fiecare duminică. De câte ori se juca **Gulliver** îi vedeam stând în primul rând, alături de bunicii lor. Și în fiecare pauză veneau la mine, nu aveam timp nici să-mi trag sufletul. Erau un băiețel și o fetiță care mi se așezau de fiecare dată, unul pe un genunchi, altul pe celălalt genunchi, ca

în Delavrancea. Era o mare bucurie pentru mine. În **Peter Pan** aveam rolul Wendy, un alt reper important pentru mine și pentru teatru. Am fost Cenușăreasa, Scufița Roșie, am jucat în **Dumbrava minunată** – un recital gândit pentru mine de Cristian Pepino. Din păcate, s-a scos din repertoriu, eu cred că nejustificat, pe motiv că nu place copiilor, ceea ce este un neadevăr „emis“ de serviciul nostru organizatoric. De fiecare dată, în fiecare teatru, există și slăbiciuni, și putere. Aici a fost o slăbiciune din partea mea că nu m-am opus mai categoric. Un artist nu se înșală aproape niciodată asupra muncii lui, când știe că a făcut un lucru foarte bun. Simțeam aplauzele copiilor, reacțiile lor de mare entuziasm. Și atunci, cum se poate suspenda un astfel de spectacol?

□ **Privindu-vă gesturile, mimica, ascultându-vă glasul și dincolo de vitrina colorată a scenei, îmi dau seama că păpușile au un spirit viu, pe care l-ați primit și l-ați modelat de atâtea ori încât v-a devenit propriu. Cum simțiți acest duh al păpușii, care umple de mirare și de lumină ochii copiilor și care există în dumneavoastră pe scenă, dar și în afara ei?**

■ Cred că însuși faptul că trebuie să căutăm cu fiecare spectacol, să dăm o părțică din noi, că trebuie să ne traspunem în spiritul publicului nostru, al copiilor, să fim aidoma unor duhuri bune care îi prind de mâini ca să nu se rățească, că le sporim emoțiile și mirările, ne atinge și ne modifică și pe noi. Când ajungem să simțim că eforturile noastre sunt apreciate, primim efectiv o infuzie de tinerețe din partea publicului. Această bucurie pe care o trăim când munca noastră e răsplătită prin reacția lui... cred că și asta ne menține un spirit mai tânăr, viu. Aproape în permanență trebuie să descoperim lucruri inedite, care să-i surprindă pe copii și să le stârnească fantezia. Există, poate, și în fiecare dintre noi o predispoziție, care fixează la un moment dat niște date genetice. Aceste întâlniri repetate cu realitatea netrucată a reacțiilor celor care te urmăresc, dragostea lor au adus o lărgire a capacității de înțelegere și pe mulți ne-au făcut să devenim ceva mai buni.

ADINA BARDAȘ

Brândușa Zaița Silvestru și o Cenușăreasă în trei ipostaze (Teatrul „Țândărică“, regia: Cristian Pepino)

